

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.
« ___ » _____ 2022 р.

Реєстраційний № _____
« ___ » _____ 2022 р.

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. УКЛАДАННЯ ЗБІРКИ
ТВОРІВ ДЛЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ДВПм-17
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Химич Надії Ігорівни

Керівник доктор педагогічних наук,
професор Ковшар О.В.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	5
1.1. Теоретичний аналіз засад морального виховання дітей передшкільного віку.....	5
1.2. Принципи та завдання морального виховання дітей передшкільного віку.....	12
1.3. Театралізована діяльність, як засіб морального виховання дітей передшкільного віку.....	17
Висновки до першого розділу.....	22
РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	23
2.1. Аналіз міжнародного педагогічного досвіду, щодо морального виховання дітей засобами театралізованої діяльності.....	23
2.2. Дослідження сучасного стану проблеми в Україні.....	26
2.3. Презентація збірки театральних творів для морального виховання дітей.....	30
Висновки до другого розділу.....	33
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	36
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

Актуальність теми. Одне з провідних завдань закладів освіти – зацікавити дітей до нових відкриттів, створити стійкий інтерес до навчання, розвивати пізнавальну активність та високу моральність. Педагоги та вчені опрацьовували нові, сучасні підходи для розвитку позитивної мотивації до навчання в дітей, впроваджують інноваційні форми та методи роботи, а також інтегративні технології навчання. В педагогічній науці зараз відбувається пошук різних дієвих шляхів покращення морального виховання дитини, підвищення її моральних та етичних навичок.

Важливо сьогодні навчити дитину з перших років навчання в закладі дошкільної освіти і школи самостійно орієнтуватися в інформації, правильно її використовувати, розрізняти що таке добро, а що таке зло, які є моральні норми та правила поведінки. Українськи педагог Г. Ващенко, говорив про те, що якщо людина мислить і творить стільки, скільки може, то вона стає вільною й активною. Якщо активність падає, то і знижується активність фантазії та мислення [7].

Зміни, які відбуваються в нашій країні, вони відкривають необмежені можливості для самореалізації, а також вимагають від людини відповідальності, компетентності, готовності до самостійного вирішення проблем, все це і є таким певним підґрунтям для розвитку та для вивчення нових засобів, методів морального виховання дітей передшкільного віку [22].

Педагоги-новатори активно залучають в навчальний процес щось інноваційне, таке що ніколи ще не використовувалося. Це дозволяє нам організувати навчальну діяльність цікаво й корисно для кожного. Використання театралізованої діяльності як засіб морального виховання, є для нас не новим.

На сьогодні кожен заклад дошкільної освіти бере участі в різноманітних проектах, курсах, вони навчаються по-новому використовувати театралізовану

діяльність під час виховання дітей. Сучасна система освіти якраз спрямована на формування у дітей високої моральної культури, з розумінням глибини зав'язків явищ та процесів, які відбуваються у житті, освіченість, цілісне уявлення про світ [20].

Такі вчені проводили дослідження з цієї теми: В. Короленко, Л. Лохвицька, С. Максименко, Т. Поніманська, В. Рибалка, Ю. Швабл та ін. А прикладні дослідження стосовно морального виховання робили Ю. Долинська, З. Кісарчук, І. Малай, Л. Соф'янчук, Л.І. Уманець тощо. Вчені в своїх дослідженнях завжди доводили, що моральні інстанції формуються в дошкільному віці, зміцнюється їх основа особистості.

Питання морального виховання дітей є актуальним в будь-який час. Актуальність проблеми морального виховання підтверджують нормативно-правові документи. Сьогодні все частіше виникають проблеми морального виховання дітей через телевізійні програми, засоби масової інформації, які певним чином впливають на поведінку дітей, їх взаємини як з однолітками, так і з дорослими, моральні погляди та взагалі на становлення особистості.

Моральне виховання не можна відокремлювати від спеціально організованого виховного процесу. Під мораллю розуміють сформування у дітей норм та правил поведінки в суспільстві, ставлення до людей, праці. Тому варто сформувати в дитині глибоку моральність. В процесі будь-якої діяльності дітей формується та сама моральність. В. Сухомлинський зазначав, що моральна вихованість дітей є результатом морального виховання. Моральна вихованість це вміння емоційно співпереживати, моральні почуття, співчуття, совість та сором.

Метою роботи є аналіз процесу організації морального виховання дітей передшкільного віку засобами театралізованої діяльності та укладання збірки творів для театралізації дітей.

До обраної теми були визначені такі завдання:

1. Вивчити теоретичні засади морального виховання дітей передшкільного віку: принципи та завдання.
2. Проаналізувати театралізовану діяльність, як засіб морального виховання дітей передшкільного віку.
3. Розглянути дослідження сучасного стану проблеми в Україні.
4. Розроблення презентації збірки художніх творів для театралізованої діяльності дітей.

Об'єкт дослідження є процес морального виховання дітей передшкільного віку.

Предмет дослідження є театралізована діяльність дітей, як засіб морального виховання.

Методи дослідження. Використано такі методи: *теоретичні*: аналіз і синтез наукової, навчально-методичної літератури, яка надала змогу порівняти різні погляди на проблему, яка досліджується; визначила понятійний апарат з обраної теми дослідження.

Практична значущість роботи полягає в тому, що прийоми, методи впливу на розвиток морального виховання дітей передшкільного віку засобами театралізованої діяльності в закладах дошкільної освіти, використовують саме для вдосконалення діяльності педагогів, для поглиблення знань, розуміння всіх функцій, ролей та призначення щодо виховання дітей.

Апробація результатів дослідження: конференція.

Публікація: матеріали роботи опубліковані у збірниках наукових і науково-методичних праць студентів Криворізького Державного Педагогічного Університету.

Структура роботи. Робота представлена на 80-ти сторінках. До неї входять вступ та два розділи, висновки з розділів, загальні висновки, та список використаних джерел, який включає в себе 63 літературних джерел, з яких 20-и в електронному вигляді.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

1.1. Вивчення теоретичних засад морального виховання дітей передшкільного віку

Діти чутливіші, емоційніші до природних явищ, вони є максимально активними при вивченні навколишнього, створюють власний внутрішній світ, їх організм здатний постійно змінюватися.

Такі зовнішні умови, як: визнанням дорослих, сприятливе місце у взаємовідносинах із найдорожчими людьми, насиченість їхнього життєвого простору спілкування, враження, які отримують, можливості творчої діяльності, все це впливає на виявлення в дитині людського. Отже, дитина стає надзвичайно чутливою до впливів виховання [7].

Саме тому, стосунки людей, уявлення особистості про світ, про себе починається з дошкільного дитинства. Одночасно в дітях розвиваються моральні почуття і якості (гуманізм, колективізм, любов до батьків та ін.).

Дитина починає знайомитися у сім'ї з мораллю, опановує за допомогою батьків норми порядності, працьовитості, доброти тощо. Система мотивів формується в процесі морального розвитку дитини, протягом всього дошкільного дитинства. С. Русова, вважала, що стрижнем виховної роботи є саме творення моральної особистості. Також вона стверджувала, що «моральним вихованням має бути перейняте все навчання, все життя», а найважливішим у цій роботі є «вироблення характеру» [26].

Знання моральних норм є етапом морального вдосконалення. Відомо, що моральні норми перетворюються в моральні почуття. Стійкі переживання в

свідомості людей, їх суб'єктивне ставлення до себе, явищ суспільного буття, до інших людей називається моральними почуттям. Через почуття задоволення, радості, або, навпаки, — сорому, дискомфорту людина набуває певний тип поведінки, який для неї є значущим. Моральна свідомість та вчинки завдяки моральним почуттям набувають морального сенсу.

Поєднання моральних норм, усвідомлення їх значення для особистості, здійснюються через моральні почуття, все це відображається в моральній свідомості. Воля відіграє значну роль при цьому, вона якраз допомагає нам опанувати себе, дає нам внутрішню свободу і спонукає до моральних вчинків.

Розвиваючись морально, пізнаючи навколишній світ, дитина навчається спостерігати, порівнювати, робити висновки, узагальнювати, в неї виникає інтерес до пізнання причини тих чи інших явищ, відкриття суттєвих зв'язків між явищами та процесами [8].

В дитини за весь період дошкільного дитинства відбувається загальний розвиток, який є певним фундаментом для здобуття спеціальних навичок і знань в різних видах діяльності. Новоутворення в дошкільному віці є певним рівнем пізнавальної активності, творчості, ставлення до себе і до інших, самостійності, а не сумою знань. Якості, які сформувалися у дітей за весь цей період допомагають їм визначити загальний характер поведінки, її ставлення до світу, у майбутньому це стане основою їх життєдіяльності.

Багато педагогічних досліджень довели, що в процесі психічного розвитку дитини відбувається поетапне формування ієрархічної системи психічних якостей людської особистості [23].

Своєчасне формування кожного рівня системи, є результатом цього розвитку. Концепція «штучна акселерація» змінюється на концепцію максимального збагачення дитячого розвитку, яке ґрунтується на поняттях, знаннях кожного етапу дошкільного дитинства(називається «ампліфікація»).

Розвиток синтетичного сприймання часу та простору, творча уява та образне мислення, формуються через сприятливі умови життя та правильне виховання дітей в різних видах діяльності. Психологічні процеси є необхідними як дітям, так і дорослим.

Згідно наукової праці Т. Поніманської, моральне виховання передбачає різноманітні впливи на думки, почуття, соціальну практику індивіда, його самовдосконалення. Цей процес має певні особливості:

- цілеспрямованість (полягає в чіткій окресленості мети педагогічних впливів);

- багатофакторність (передбачає врахування усіх чинників, які відіграють суттєву роль у процесі виховання);

- віддаленість у часі результатів роботи (виховання є тривалим процесом, результати якого не можуть бути досягнутими відразу);

- неперервність (полягає в систематичності взаємовпливів вихователя і вихованця);

- визначальна роль педагога (педагог має бути моральним взірцем для дитини);

- цілісність (передбачає внутрішню єдність усіх виховних засобів і впливів щодо формування моральної культури людини) [17, с. 22-23].

На основі різноманітної діяльності у дошкільників формуються основні новоутворення: розвиток внутрішнього плану дій, мотивація досягнення, довільні психічні процеси, мислення. [7, с. 45].

У розвитку дитини провідна роль належить саме дорослим. В ранньому дитинстві, у дитини виникають потреби в спільній праці з дорослими, де дорослі забезпечують дитині всі життєві потреби.

Він знайомить дитину з навколишнім світом, задовольняє потреби психічного розвитку — поява нових вражень, передає виховні функції спеціально

організованим структурам, поглиблює розрив між ними, порушує глибинні зв'язки дорослого світу і світу дітей. [7, с. 48].

Особиста свідомість дитини формується у процесі взаємодії з дорослим. У дошкільному віці дитина починає відокремлюватися від дорослого («Я сам») до того, коли самостійно починає відкривати щось нове для свого життя, яке пов'язане із зовнішньою діяльністю [48].

У Законах України «Про освіту», «Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти», основну увагу приділяють необхідності формування у дітей правової та політичної культури, дитина навчається самостійно приймати рішення та відповідати за їх реалізацію, критичність, самокритичність, повагу до загальнолюдських і національних цінностей.

Моральне виховання набуває важливого значення саме в умовах відродження духовного, інтелектуального потенціалу кожного громадянина України, розширення сфер функціонування української мови як державної.

Цілеспрямована педагогічна взаємодія вихователя та дітей, здійснення самореалізації та самоствердження в різноманітних видах діяльності, формування особистості, все це і є процесом виховання.

З поняттям «духовність» межує з поняття «мораль». Тому тут вживається саме поняття «духовно - моральне виховання».

До нього входить любов до Батьківщини, працелюбність, самоповага, людяність; любов до праці; справедливість; миролюбність, гуманізм; вірність друзям; свобода, вільний розвиток людини; добро та щирість; скромність, чесність; ввічливість; дружба.

Театралізована постановка набуває великого значення в процесі морального виховання. Народ підкреслював важливість здійснення морального виховання з найменшого віку дитини. Важливе значення надавалося впливові на почуття та емоції дитини.

Виховання та розвиток моральних почуттів, формування моральної свідомості, вироблення навичок моральної поведінки,- це є головними завданнями морального виховання. За допомогою морального виховання, дитина оволодіває моральною культурою, яка проявляється в ставленні дитини до навколишнього [48].

Сутність історичного буття кожного народу- це передача набутих знань, умінь, навичок від покоління до покоління, життєвого досвіду народу. Пріоритетним напрямком в навчанні та вихованні дітей наших предків, була трудова діяльність, а саме хліборобська діяльність.

Система виховання набувала чітких ознак народної педагогіки ще за часів Київської. Родинне виховання, дитячі садочки, початкові училища, вищі навчальні заклади були головними ланками у вихованні дітей. Діти в Київській Русі завжди бажали людям, яких зустрічали сили і здоров'я; при зустрічі нахилялися і торкалися рукою землі [25].

Після цього почала зароджуватися виховна народна мудрість, засобами якої були: різні види мистецтва, фольклор, народні календарі та ін. Діти чуйно ставилися до всього, що їх оточувало: без потреби не зірвуть травинку-билинку, не знищать комашку, не зімнуть листочок, це все відбувалося завдяки виховним засобам. Формування глибоких засад особистості відбувалося в системі народного виховання [25].

Кожен народ мав власну систему навчання і виховання, яка складалася впродовж всього життя історично.

Найважливішою педагогічною закономірністю є те, що формування особистості відбувається завдяки таким шляхам пізнання - від рідного до чужого, від близького до далекого, від національного до міжнаціонального, світового.

Система виховання в народній педагогіці ґрунтується на міцних стержнях культури народу минулих епох та сучасності, це сприяє соціальному престижу інтелектуальності, інтелігентності, освіченості, а також є складовою духовності.

За допомогою засобам народної педагогіки відбувається поглиблення та відтворення художньо-творчих, емоційних, естетичних, інтелектуальних компонентів свідомості, це також допомагає створити необхідні умови для розвитку природних задатків і талантів кожної дитини. А найвищою цінністю держави та нації є саме сформованість духовного.

Виховання має далеку історію, в якій з'являлися перші принципи, підходи, форми і методи виховання дітей. Формування національної свідомості та духовності, родинних цінностей, відбувалося через сімейне виховання та етнопедагогіку. [25, с. 143].

Система виховання в сучасних закладах дошкільної освіти засобами народної педагогіки, зберігає в собі родинні цінності, погляди, ідеї, переконання, звичаї, традиції, осередки культури, які допомагають організувати життєдіяльність підростаючого покоління правильно. Ця система виховання побудована на принципах та засадах народної педагогіки, родинного виховання, які зберегли в собі надбання національної виховної мудрості [13].

Таким чином, основою виховання дітей засобами народної педагогіки є глибоке знання і практичне втілення в життя звичаїв, традицій, обрядів нашого народу, створення національного колориту, цілісна культурно-історична життєдіяльність, національна самобутність.

Отже, злагоджена робота в побудові грамотної стратегії поведінки дитини відбувається за допомогою підтримки сім'ї дитини, соціальних інститутів дитини передшкільного віку. Тільки активна взаємодія сім'ї і закладу дошкільної освіти дозволить нам виконати процес соціалізації дитини природно, без травм та психологічних надломів.

1.2. Принципи та завдання морального виховання дітей передшкільного віку

Український народ ще з давніх-давен порівнював поняття «виховання» і «мораль», і говорив про моральну людину, що вона чемна, щира, розуміюча, вихована.

Н. Гавриш у структурі морального виховання зазначала, що дошкільне дитинство – це період засвоєння моральних норм і правил поведінки. В цей час, дитина починає активно включатися в життя суспільства, і тут вона зустрічається з різними труднощами та проблемами. Ці проблеми виникають тому, що дитина недостатньо поінформована про спілкування людей, їх взаємовідносини, в неї ще несформовані уявлення про добро і зло, добрі та погані вчинки тощо. Але дитина з часом починає поступово опановувати прийняті у суспільстві людей правила та норми поведінки, розуміє значення взаємовідносин між людьми у суспільстві, навчається оцінювати свої та чужі вчинки [6].

Г. Сковорода формування моральних почуттів тісно пов'язує з «філософією серця». Педагог вважав, що серце – духовний центр людини, єдність її почуттів, думок, прагнень. Виховання у дітей таких якостей, як: доброзичливості, вдячності, милосердя, справедливості, терплячості, мужності, добротності, працьовитості, стриманості, гуманізму, є одним із завдань морального виховання.

Філософ вважав, що «закон сродності» закладений у кожній людині від природи, тобто природжені здібності, нахили до певного виду діяльності, «голос душі», «внутрішній покликання» [41].

Праця завдає великої шкоди як людині, так і суспільству, вона є тяжкою та нецікавою для людини, це через те, що не відповідає «сродності». Якщо людина має нахил до певної праці, то звісно ця праця викликає зовсім інші почуття. Від спорідненої праці діти отримували радість, насолоду, благополуччя. Ось чому батькам та вихователям радять раніше починати виявляти в дитині природні

здатки, нахили та допомагати їх розвивати. В основі щастя лежало сумлінне виконання людських обов'язків та реалізація природного покликання, - так вважав Г. Сковорода.

Головними завданнями морального виховання С. Русова, яка є засновницею перших національних дитсадків і шкіл в Україні, вважала що шляхом безпосередньої участі в корисних та добрих справах, в яких і формується моральні навички та моральна поведінка, можна розвинути у дітей високі моральні почуття та переконання, моральну свідомість [48].

Вона стверджувала, що батьки, рідні допомагають викликати в дитині перші уявлення про моральні почуття, вони підходили до її колиски, бавилися, колихали, купали, гралися з нею тощо.

Турбота, ласка з боку рідних, яка оточує дитину в здоровій сім'ї, виховує ній перші почуття любові та симпатії до батьків, брата та сестри, дідусів і бабусь, дитина прагне спілкуватися з ними, а з часом починає піклуватися про них.

С. Русова, зазначала, що моральні почуття посідають дуже важливе місце в системі морального виховання дітей, в розвитку їх духовності та інтелекту. Моральними почуттями називають ті переживання людини, які допомагають їй пізнати своє ставлення до того, що вона робить.

Мотивація успіху грає важливу роль у формуванні моральних почуттів, це проявляється в намаганнях дитини позмагатися, показати свою фізичну сили та можливості, - стверджувала С. Русова.

А. Макаренко, основні завдання морального виховання вбачав у розвитку моральної свідомості; виробленні умінь і навичок моральної поведінки, вихованні і розвитку моральних почуттів. Працюючи із специфічним контингентом, перше місце відводив вихованню дисципліни, при чому він розглядав її в тісному зв'язку з вихованням мужності, волі, характеру, а також вихованню почуття відповідальності [48].

Дитина через систему реальних взаємин людей повинна познайомитися з моральними нормами. Засвоєння змісту моральних норм формує моральну активність, тобто готовність до свідомої поведінки в різних складних ситуаціях, відповідальне ставлення дитини до власних вчинків, і є основою моральної поведінки. Ділове співробітництво, доброзичливість сприяє моральному вихованню в колективі.

Національна система освіти ще має такі завдання:

- виховання соціальної та громадянської відповідальності;
- озброїтися знаннями про пріоритети загальнолюдських цінностей, ознайомитися з життєво важливими для долі цивілізації питаннями, бути готовим жити і діяти за принципами гуманізму;
- засвоєння народної етики та моралі;
- ознайомлення з сімейним вихованням;
- виховання поваги до батьків, бабусі, дідуся, рідних [29, с. 24-26].

В поняттях, переконаннях, ідеях відображається моральна свідомість особистості. Дитина в дошкільному віці знайомиться з елементарними поняттями моралі, з тим що є добром, і що є злом; як правильно діяти в різних ситуаціях; що варто робити, а що ні. Під час цього процесу дитина вчиться правильно оцінювати дії, вибирати відповідну форму поведінки, усвідомлювати свої дії та дії інших.

Виховання моральних цінностей (за Т. Степановим) доцільно здійснювати в ігровій діяльності за такими напрямками: вплив на сюжет та зміст гри; врахування інтересів та можливостей дітей при розподілі ролей; поступове підвищення рівня взаємодії дітей у грі; виявлення моральних почуттів та здійснення соціально-моральних вчинків у процесі реалізації ігрових ролей [26].

Всі моральні норми є доступними для засвоєння дітьми, серед яких немає «дитячих», «дорослих». Педагогу варто зважати на те, що знання існують у формі уявлень, тому не варто довіряти дитині тлумачення етичних понять. Дитина лише

усвідомлює, що бути чесним, уважним, ввічливим, то є добре. Вона не може ці поняття розтлумачити.

Дитина 3-4 років розуміє лише загальні характеристики моральних якостей, вона ще не поділяє їх на «добре» - «погано». Діти старшого дошкільного віку поступово розмежування такі моральні поняття, як «доброта», «справедливість», «дружба», «чуйність», «чесність», «товариш», «працьовитість» та ін. [26].

Специфічний зв'язок з почуттями, є характеристикою моральних суджень і понять дітей дошкільного віку. Рівень моральних спонукань, обмеження моральної поведінки дитини знижується за рахунок недостатнього розвитку уявлень про норми і правила.

Навички моральної поведінки визначають вчинки дитини, її ставлення до однолітків, дорослих, навколишньої дійсності, - все це є невід'ємною складовою розвитку дитини. Адже важливо і як дитина себе поводить, і як вона приймає рішення про певний вчинок: чи за допомогою дорослого, чи самостійно.

У процесі засвоєння дітьми моральних принципів вихователь має допомогти їй розвинути самостійність, культуру спілкування, готовності діяти відповідно до норм моралі. Формування поведінкових навичок вимагає більше практики і часу, аніж формування у дітей уявлень, тому рівень їх моральних уявлень частіше випереджає поведінковий розвиток [28].

Часто зустрічається те, що вихователь в процесі навчання не завжди може забезпечити поєднання знань моральних норм дітей з певними вимогами дорослих щодо поведінки дітей. Тому це є складним завданням, саме втілити уявлення про моральні норми дітей в різних життєвих ситуаціях.

Моральні почуття в старшому дошкільному віці є рушійною силою їх поведінки, вони виражаються в бажаннях та емоційних станах, забарвлюють психічні процеси.

Моральними почуттями називають постійні переживання у свідомості людини, які визначають її ставлення до себе, оточуючих і до явищ суспільного життя, вольові реакції [28].

Тобто у старшому дошкільному віці емоції соціальні за своєю природою і виникають у процесі спілкування з дорослими, а пізніше з однолітками. Звісно з часом моральні почуття стають стійкішими, глибшими, стосуються ширшого кола явищ, це допомагає збагатити форми спілкування з дорослими та однолітками, оволодіти різними видами діяльності.

Розвиток моральних почуттів дитини супроводжує відповідними діями. Саме відповідність вчинків і переживань свідчать про моральну спрямованість поведінки дитини. Почуття дітей починають відігравати роль мотивів поведінки в процесі морального виховання дітей. Стійкі моральні мотиви, потреби в моральній поведінці є характеристикою справжньої моралі. Якщо дитина вчиняє вчинок зі страху бути покараною чи примусово, цей вчинок не вважається моральним. Сила природних потреб дитини не може бути більшою за силу моральних спонукань.

1.3. Театралізована діяльність, як засіб морального виховання дітей передшкільного віку

В театралізованій діяльності яскраво розвивається й проявляється творчість дитини, тому вона і займає важливе місце в моральному вихованні. Діти дошкільного віку виконують і роль акторів, і роль драматургів. Вона по новому інтерпретує знайомий їй матеріал, вигадує щось нове, вмикає свою фантазію. Діти передаючи свої почуття, враження, ставлення, поєднують всі свої ідеї.

Художня діяльність, яка пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва, відтворення набутих почуттів, вражень та уявлень в ігровій формі,

виявляється одним із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини - це називається театралізованою діяльністю [14].

Театралізована діяльність є найулюбленішим видом діяльності дітей і специфічним видом дитячої творчості. Через відтворення образів у театралізованій діяльності, дитина реалізує власні потреби в спілкуванні, пізнанні себе, а також самовираженні.

В БКДО про театралізовану діяльність розповідається в освітньому напрямку «Дитина у світі мистецтва». У дітей формується мистецько-творча компетентність. Дитина відповідно до цієї компетентності здатна практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал, для того, щоб розвинути свої емоції та почуття від різних видів мистецтва; використовує мистецькі навички в різноманітних життєвих ситуаціях під час самостійної та освітньої діяльності [2, с. 35]

За допомогою театралізованої діяльності дитина розвиває власну виконавську та глядацьку культуру під час занурення в мистецьку атмосферу, створює та проживає образи персонажів. Мистецько-творча компетентність вводить дитину у світ краси та формує емоційно-ціннісне ставлення до явищ соціального, природного, предметного довкілля. При реалізації цього завдання у дитини розвивається емоційність та спостережливість. Значний результат дитини є стимулом для її мистецької діяльності. Дитина проявляє особистісне ставлення до того, що їй пропонує педагог. Метою освітнього напрямку є допомога дитині у створенні власної картини світу, при цьому фіксується враження від створеного образу. Завданням педагога є допомога дитині зрозуміти, що хоче сказати їх танець, спів, малюнок, імпровізація під час театралізованої діяльності. Педагог має розуміти, що створюючи образ дитина передає власні пережиті емоції. Ці враження формуються через різні відчуття (тактильні, слухові, зорові, кінестетичні), які спонукають дитину до творчої діяльності [2, с. 37-38]

Дослідження Н. Куфко показали, що в процесі спілкування з театром в дітей розвиваються моральні якості. Театралізована діяльність відіграє важливу роль у розумовому, фізичному, моральному розвитку дитини. Допомагає розвинути почуття, емпатію, соціальні навички поведінки. Діти за допомогою театралізованої діяльності моральної спрямованості навчаються вирішувати різні проблемні ситуації, тобто це допомагає дітям всебічно розвиватися [58].

Найефективнішим засобом педагогічного впливу на особистість дитини є саме театралізована діяльність. Вона виступає як найпопулярніший вид творчості, і є специфічним видом діяльності дітей.

Крім того, театралізована діяльність допомагає розвинути відчуття, глибокі переживання дитини, тобто морально-етично розвиває дитину, змушує її співпереживати подіям, співчувати героям.

Л. Макаренко, вважав театралізовану діяльність невичерпним джерелом розвитку переживань, почуттів дитини, залучає її до духовного багатства [57].

В Україні, М. Маханьова розглядала проблему розвитку морального виховання за допомогою в театралізованої діяльності. Вона в цій діяльності виділяє акторські та артистичні здібності. Також зазначає, що артистичні здібності є особливим рівнем прояву спеціальних здібностей дітей, які забезпечують їх успішність у виконанні художніх творів за допомогою різних видів та жанрів (танці, співи, виконання композицій на різноманітних музичних інструментах, інтерпретація різних ролей у виставі тощо) [53].

М. Маханєва виокремлює такі компоненти театралізованої діяльності: по-перше, пізнавальний за допомогою якого дитина пізнає театр, набуває певних знань про театр і його працівників; по-друге, ігровий, який дає змогу всі отримані знання використати в грі; творчий етап, під час якого діти приміряють на себе різні ролі та стають справжнісінькими акторами [62].

Розрізняють такі види театру: ляльковий театр, настільний театр, пальчиковий театр, тіньовий театр, в якому можна використовувати іграшки,

картини, ляльки, кокони, фігурки театру тіней, «живі тіні», які розташовуються за ширмою пальчиковий театр.

Кожен цей вид театру має свої специфічні можливості для розвитку театралізованої діяльності дітей [12].

Театралізована діяльність дітей має певні особливості в межах кожної вікової групи. Пов'язане це з різним рівнем сформованості морально-етичної сфери дитини, а також від театралізованих дійств, ігрової діяльності, та сприйняття літературних творів.

Організуючи разом з дітьми дошкільного віку театралізовані вистави, допомагає їм розвивати творчі здібності, зв'язне й діалогічне мовлення, навчає дітей складати розповідь про побачене. Герої театралізованих вистав морально впливають на дітей, і вони дійсно сприймають їх як справжніх: засуджують їхні негативні вчинки, навчаються бачити і розуміти прояви дружби, взаємодопомоги, хоробрості, щирості, живуть з ними. Тому це формує у дітей здатність розуміти явища навколишнього життя, діти засвоюють норм і правил поведінки. Тому театр має не лише розважальний характер а й важливе освітнє та виховне значення [44].

Створення дитиною театрального образу є певною розрядкою її почуттів,- писав Л. Виготський. А Ветлугіна говорила про те, що під впливом цілеспрямованого навчання, у дітей формується свідоме ставлення до використання різноманітних образів. Діти починають усвідомлювати, що різноманітні явища, стани, погляди, можна виражати лише за допомогою зміни характеру рухів, жестів, міміки, поз, мелодійності інтонацій голосу [18 ; 19].

Педагог формує у дошкільників уміння:

- включатися в картину і триматися в образі протягом усієї театралізованої діяльності;
- передача характерних ознак будь-якого художнього образу;
- перенесення отриманої ідеї в самостійну ігрову діяльність;

- виявлення інтересу до театру як виду мистецтва;
- усвідомлення мовленнєвих і виконавських дій;
- усвідомлення змісту, ідеї, художніх образів літературних творів [36, с. 19-21].

С. Русова одна із перших систематизувала види театралізованої діяльності і зазначила в них ефективний засіб розвитку творчих і мовленнєвих здібностей.

Якщо діти завчасно готують ролі, вивчають репліки героїв, то це, на думку педагога, збагачує словниковий запас дошкільника різними літературними словами та словосполученнями. Якщо ж гру проводять без попереднього заучування слів, тобто дитина самостійно все розтлумачує, тоді в них розвивається словесна творчість, що проявляється в композиції сюжету. Таким чином, драматизація більшості казок проходить простіше завдяки умінням дітей знаходити необхідні слова до певного моменту, вчинку героя [19].

Готуючись до театралізації, діти розглядають костюми, намагаються відтворити найхарактерніші рухи героїв перед дзеркалом. Обов'язковий елемент театралізованої діяльності є ігровий образ, дитина не тільки зовнішньо перетворюється на героя, але й показує емоційні переживання, чуттєве входження в роль. Відтворюючи поведінку героїв під час вистави, діти навчаються співпереживати, наслідують улюблених героїв та їх поведінку. Перед початком театралізованої діяльності дитина знайомиться з літературним твором, вихователь проводить детальний розбір сюжету, обговорюються стратегії поведінки, самостійне втілення в образ. Кожен етап театралізованої діяльності супроводжується різними педагогічними прийомами, з допомогою яких діти цілісно та емоційно сприймають виставу, беруть активну участь в ній. Вихователь підбирає різні психологічні, образні поняття для того, щоб діти краще розуміли людські стани [19].

Театралізована діяльність допомагає широко розкрити моральні можливості дітей. Під час театралізованої діяльності діти передшкільного віку

ознайомлюються з навколишнім світом через образи, фарби, звуки. Ситуації, завдання, цілі, які ставляться перед театралізованою діяльністю допомагають дітям задумуватися, аналізувати, робити висновки, правильно вчиняти в різноманітних ситуації. Діти за допомогою міміки, жестів, інтонації відтворюють текст, слова героїв, при цьому ще розвивають власне мовлення. Висловлюють враження вистави, від поведінки герої, емоційно реагують на сюжет. Для театралізованої діяльності діти самостійно виготовляти атрибути, костюми, декорації.

Таким чином засобами театралізованої діяльності забезпечується оптимальний баланс між самостійною та колективною мовленнєвою, драматичною діяльністю, підвищується усвідомлення дітьми різних емоційних станів та дитяче експериментування.

Висновки до першого розділу

Одне із головних завдань закладу дошкільної освіти є використання театралізованої діяльності як засобу морального виховання дітей. Запорукою успішної реалізації сучасних економічних, соціальних перетворень суспільства є високий рівень формування моральних якостей дітей, системи національних цінностей, моральних правил поведінки.

Особливу роль у процесі вихованні дітей відводять не тільки закладу дошкільної освіти, а й педагогу. Фундамент високої моральної свідомості, показ дитині шляхів оволодіння потрібними вміннями та навичками, педагог розвиває та формує за допомогою різноманітних прийомів, засобів, методів.

Для успішної реалізації стимулювання морального виховання дітей дошкільного віку засобами театралізованої діяльності варто приділяти особливу увагу модернізації та оновлення розвивального простору, оснащення осередків, які безпосередньо впливають на емоційне насичення життя дитини; формування життєвого досвіду, розвитку емоційної сфери та творчих здібностей, моральних

норм та правил поведінки; сприяти забезпеченню максимальних умов для успішного засвоєння дітьми життєвих навичок.

РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

2.1. Аналіз міжнародного педагогічного досвіду, щодо морального виховання дітей засобами театральної діяльності

Театральне мистецтво є одним із ефективних засобів виховання дітей дошкільного віку. Воно будується на грі, яка в свою чергу є провідним видом діяльності дітей, тому вони з радістю поринають у світ театрального мистецтва та приміряти різні ролі, грають різні емоції.

Театральне мистецтво у роботі з дітьми в країнах Європи дуже багате та різноманітне. Використання характеру театральної діяльності у своїх роботах висвітлювали К. Орф, Р.Штайнер (Вальфдорська педагогіка), Д. Серафін, С. Френе («Дитячий садок радості»), Г. Ровіда.

У роботі закладів дошкільної освіти Польща та Німеччина використовує різні види театрального мистецтва. При підготовці майбутніх педагогів, в закладах вищої освіти викладають курси театрального мистецтва, дають на вибір різні дисципліни з акторської майстерності та сценічного мовлення.

Міжнародний педагогічний досвід показує, що використовуючи природну тягу дітей до мистецтва, можна розвинути в них інтерес та задоволення від сценічного мистецтва.

За допомогою театру діти переживають високі почуття, стають безпосередніми учасниками в боротьбі за добро та справедливість. В глядацькому залі діти знаходяться в колективі: переживають та радіють зі всіма. Готові результати творчості діти сприяють при самій творчій діяльності.

Аналізуючи педагогічні напрацювання зарубіжних вчених щодо проблеми використання театрального мистецтва, можна зробити висновок, що воно є

ефективним засобом педагогічного впливу на розвиток особистості. Це усвідомлюють, як і вітчизняні педагоги, так і педагоги сучасності.

Театралізована діяльність допомагає проявити творчі здібності дітей, вона допомагає розвивати їх фантазію, уявлення, представляють перед ними яскраві літературні образи.

Театралізована діяльність впливає на дітей, як розумово, так і психо-емоційно. Дитина давши волю емоціям може подолати різні переживання, страхи спілкування, непевненість в собі, і при цьому наповниться позитивними переживаннями та емоціями.

«Образне яскраве зображення соціальної дійсності, явищ природи знайомить дітей з навколишнім світом в усьому його розмаїтті. А вмiло поставленні завдання спонукають їх мiркувати, аналізувати складні ситуації, робити висновки і узагальнення. З розумовим розвитком тісно пов'язане й удосконалення мови. У процесі роботи над виразністю мови персонажів, їх музичних партитур активізується не тільки словник дитини, а й удосконалюється голос, звуковий склад мови, слух, сприймання та інші якості. Нова роль, особливо діалоги персонажів, ставить дитину перед необхідністю ясно, чітко, зрозуміло висловлюватися. В неї поліпшується діалогічна мова, її граматична будова, поповнюється словник» [6].

Під час ігор-драматизацій діти формують знання про художній твір, навчаються виразно читати, відповідно рухатися, вмiло використовувати жести, міміку, навчаються правильно добирати атрибути. В іграх-драматизаціях діти виконують ролі, і можуть при цьому використовувати різні ляльки.

В режисерських іграх діти самостійно виготовляють атрибути: сцену, героїв(площинних, об'ємних). Звісно, в цих іграх рухи, жести та міміка мають обмежений характер, діти можуть використовувати малорухомі або зовсім нерухомі фігурки.

Сюжетно-рольові ігри відбуваються за задумом дітей, який розкривається через події та ролі. Діти в цих іграх намагаються відтворити дії по-своєму, створюють спеціальні ігрові ситуації. До відповідної ролі, діти самостійно обирають собі образи, тим самим через ці образи вони показують свої емоції та почуття. Розвиток нових сюжетів, образів, певних задумів дітей, показує наскільки театралізована діяльність є динамічною.

На сьогодні дуже важливо вдосконалювати різні осередки в закладі дошкільної освіти, збагачувати їх мультимедійними ресурсами, щоб освітній простір став більш сучаснішим. Педагоги мають мати у своїх матеріалах: презентацію про нетрадиційні види театру, рекомендації щодо організації театралізованої діяльності для батьків, фрагменти розігрування різних художніх творів, навіть намагатися залучити до цього батьків дітей. Під час театралізованої діяльності має завжди бути приклад дорослого. Можна разом з дітьми проводити віртуальні екскурсії по ознайомленню з театром, із специфікою театрального мистецтва.

За допомогою театралізованої діяльності дитина навчається пізнавати себе, та навколишнє, формується їх ставлення до моральних вчинків героїв, розвиваються моральні якості. Багато сучасних науковців досліджували педагогічну та соціально-виховну цінність театралізованої діяльності.

Проаналізувавши наукові напрацювання, можна виділи деякі функції театралізованої діяльності. По-перше, це виховна- за допомогою театралізованої діяльності дорослі виховують в дітях моральні якості, по-друге, це соціальна- діти виконують різні ролі та програють поведінку героїв. Третя функція – розвиваюча, з допомогою якої діти розвивають власну фантазію, в них формуються уявлення про особливості поведінки та взаємодію в колективі, розвивається емоційна сфера. Ще є релаксаційна функція, яка допомагає дітям розслабитися та відпочити, подолати різні переживання та страхи. Театралізована діяльність допомагає активізувати пізнавальну діяльність дітей.

2.2. Дослідження сучасного стану проблеми в Україні

В програмі «Українське дошкілля» театралізована діяльність відповідає кожному віковому періоду: починаючи з раннього та закінчуючи старшим дошкільним віком, про театралізовану діяльність розповідається в розділі художньо-продуктивної діяльності, освітня лінія «Дитина у світі мистецтва». За допомогою дорослих діти раннього віку розігрують віршики, заклички, виконують різні дії відповідно до змісту твору, активно приймають участь у інсценуванні вже відомих їм казок, при цьому використовують декорації та костюми. Дітей раннього віку навчають передавати власні емоції за допомогою міміки, інтонації та жестам. Навчають співпереживати героям(діти обурюються поведінці негативних героїв і отримують задоволення від позитивних, беруть з них приклад) [45, с.36].

Діти молодшого дошкільного віку через рухи намагаються передавати прості образи, дії того чи іншого герою, дозволяє іншим дітям зіграти свою роль, передає образ через інтонаційну виразність. Діти цього віку емоційно реагують на виставу, співчують та співпереживають героям. Разом з дорослими та однолітками виконує ролі в драматизації, розігрують окремі епізоди, беруть участь у сюжетно-рольових іграх, та вже напам'ять розповідає невеликі уривочки твору [45, с. 84].

Середній дошкільний вік вже довго тримають увагу при перегляді театралізованого дійства, розуміють те, що актори не просто грають свою роль, а вони розігрують різні життєві ситуації. Висловлюють враження від вистави, емоційно реагують на вчинки героїв, намагаються висловити власну оцінку. Діти навчаються складати нескладні сюжети, розподіляють між собою ролі, використовують життєві сюжети; розуміють жанрову особливість казок; ролі передаються за допомогою відповідних жестів, міміки, інтонації; виготовляють самостійно костюми та декорації [45, с. 143].

Діти старшого дошкільного віку вже добре розуміють зміст театральної вистави, під час гри героя може підказувати, що і як потрібно робити; часто порівнює свої вчинки з вчинками однолітків; через силуети або тіні злегкістю може впізнати будь-якого персонажу, охарактеризувати їх. Часто діти старшого дошкільного віку є ініціаторами театралізованої діяльності, активно приймають участь у підготовці, допомагають один одному виготовляти костюми та атрибути. Вони вміло розрізняють різні види театрів, орієнтуються в них, порівнюють між собою за певними ознаками.

Старші дошкільники вчать бути відповідальними, перед театралізованою діяльністю завжди запитують про уподобання своїх однолітків; добре розвинена в них спостережливність, запам'ятовування; складають самостійно сценарій вистави, добре володіють як монологічним, так і діалогічним мовленням. Активно проявляють себе: пропонують цікаві ідеї, незвичайні сюжети, чудово розвинена уява та фантазія [45, с. 213].

В кінці програми наданий перелік художніх творів для театралізованої діяльності відповідно до кожного віку, з поступовим ускладнення обсягу творів.

Програма «Впевнений старт» побудована на двох рівнях: творчому та репродуктивному («Роби як Я»). Педагог організовуючи свою діяльність завжди орієнтується на очікуванні результати. Ця програма передбачаю сучасний формат організування життєвого простору дітей дошкільного віку [40].

Напрямок «Театральна діяльність» в програмі допомагає розвивати в дітях старшого дошкільного віку емоційне ставлення до театального мистецтва, розвивають бажання приймати активну участь в театралізованих постановках, діти вчать творчо перевтілюватися в різноманітних творів. Педагог навчає дітей розуміти театральні поняття, елементи театральної міміки, пластики, розвиває в дітях запам'ятовування сценічної послідовності дій в театралізованій діяльності [40, с.30].

Всебічно розвинути дітей передшкільного віку, допомагають нам поставленні завдання, які вирішуються під час театралізованої діяльності.

Діти в театралізованій діяльності виконують роль героя, який їм сподобався; показують через гру його вчинки та поведінку в життєвих ситуаціях, в які він потрапляє; навчаються поважно ставитися один до одного, до інших. Дошкільники долають бар'єри в спілкуванні з однолітками та дорослими, стають впевненими в собі, активними, самостійними.

Існує багато виховних можливостей театралізованої діяльності, це різноманітна тематика художніх творів, діти обирають все те, що їм сподобається, те що допоможе задовольнити їхні різні потреби та інтереси. Відбувається розкриття почуттів, емоцій дітей.

Навички соціальної поведінки дітей формується в театралізованій діяльності, при якій використовуються художні твори за моральною тематикою. Вихователі в своїй діяльності намагаються використовувати інноваційні технології, так само і під час організації театралізованої діяльності дітей. Педагоги намагаються урізноманітнити діяльність дітей, спроба зацікавити дітей нетрадиційним та новим.

Державний стандарт дошкільної освіти та освітні програми допомагають нам сформувати морально-етичні ідеали, духовний світ дитини. Підвищуючи роль завдань ми допомагаємо розкривати творчий потенціал дошкільників.

В програмах враховані вікові психолого-фізіологічні особливості розвитку дітей дошкільного віку, відбувається інформування педагогів. В дітей стає стійкішою увага під час театральних вистав, вони вчаться організовувати власну театралізовану діяльність, для якої обирають улюблену казку чи розігрують певну подію з життя; складають нескладні сюжети.

В закладі дошкільної освіти відбувається ознайомлення дітей з театром, формуються емоційні ставлення до мистецтва; виховується самостійність,

відповідальність дітей при підготовці та проведенні самого театралізованого дійства; діти навчаються розуміти композицію твору, входити та залишатися в обраному образі до кінця вистави. Діти розвивають в собі акторські та сценічні здібності, навчаються правильно спілкуватися з партнером, розуміють наскільки є важливою взаємодія з партнером під час театральної дії.

Театр – один із найдоступніших для дітей видів мистецтва, який допомагає вирішити багато актуальних проблем педагогіки та психології, пов'язаних із:

- когнітивний розвиток;
- художнє виховання та естетичне виховання;
- формування свободи дій і поведінки;
- формування естетичного смаку;
- моральне виховання;
- розвиток комунікативних якостей особистості;
- виховання волі, розвиток пам'яті, уяви, мовлення, мислення,
- ініціатива, мова, фантазія;
- створення позитивного емоційного настрою, зняття напруги;
- вирішення конфліктних ситуацій за допомогою театралізованої гри.

Врахування вікових можливостей, знань та вмінь дітей використовується під час добору необхідного матеріалу для театралізованої діяльності, яке допомагає збагатити життєвий досвід дітей, спонукає до вивчення нового, розширює творчий потенціал особистості.

Досвід багатьох педагогів показує, що існує різноманітне використання театралізованої діяльності. За допомогою цієї діяльності можна розвивати мовлення дітей, пізнавальну активність, емоційний розвиток, творчий потенціал та креативність; використовується у роботі з дітьми з особливими освітніми проблемами. Педагоги для того, щоб вдосконалити театралізовану діяльність дітей, вивчають багато нового, використовують нові методи, прийоми керівництва, нетрадиційні техніки для діяльності дітей передшкільного віку.

2.3. Презентація збірки театральних творів для морального виховання дітей

Запропонований мною перелік художніх творів можна використовувати для театралізованої діяльності дітей, або педагог може надати ці рекомендації батькам:

Перелік художніх творів для організації театралізованої діяльності дітей передшкільного віку

Таблиця 2.1

Назва твору	Автор	Повчальний зміст
1. «Пан Коцький»	Українська народна казка	вчить дітей поважати старших, прощати і виживати в темному страшному лісі. Ви зустрінете різних персонажів: хитру лисицю, нещасну собаку та інших тварин, яким важко жити в лісі.
2.«Мудра дівчина»	Українська народна казка	казка засуджує вчинки тих людей, які наживають багатство не розумом чи власною працею, а за рахунок використання чужої праці.
3. «Солом'яний бичок»	Олександр Олесь	вчить дітей аморальності крадіжки, показує до чого це може привести, показує не тільки невігідність цього

		поступку, а також наслідки цього поступку.
4.«Двоє жадібних ведмежат»	Угорська народна казка	казка про двох жадібних ведмедиків та хитру лисичку, яка допомагає пояснити малюкам, що таке жадібність і до яких наслідків вона може призвести.
5. «Котив і півник»	Наталя Забіла	головна думка твору полягає в тому, що не можна бути довірливим і потрапляти на улесливі промови хитрунів. Твір вчить прислухатися до тих, хто має великий життєвий досвід.
6. «Лисичка і рак»	Іван Франко	основна думка твору: не варто насміхатися над слабшими.
7. «Кривенька качечка»	Українська народна казка	в казці засуджується власна вигода та підступність.
8. «Колосок»	Українська народна казка	казка про працьовитість та лінь.
9. «Дванадцять місяців»	Словацька народна казка	зимові «пригоди» падчерки, дружба між людиною і природою. Автор показує, що добрим, працьовитим людям допомагає сама природа.
10. «Коза-дереза»	Українська народна казка	вчить дітей засуджувати брехню та зло. Вчить тому що неправда

		завжди з'ясується та впливе.
11. «Іван-Побиван»	Українська народна казка	нагадує нам, що добрі наміри, кмітливість і розум здатні перемагати дурну силу. А сила розуму більша ніж сила фізична.
12. «Язиката Хвеська»	Українська народна казка	вчить бути обачним і мудрим у розмовах.
13. «Сірко»	Українська народна казка	в казці розповідається про вірність і зраду, взаємодопомогу та вдячність.

Висновки до другого розділу

Базовий компонент дошкільної освіти та освітні програми, визначають результати освітньої роботи з дітьми, згідно з якими дошкільнята мають орієнтуватися в основних видах театрального мистецтва, мати творчі навички під час перетворення в образи, виявляти власну позицію щодо змісту художнього твору, створювати образ за допомогою таких засобів, як: мовлення, міміка, жести, рухи, музика, пісні, танці.

Дітям близька і доступна театралізована діяльність. Дитина завжди прагне перетворити будь-яку вигадку, емоційні враження та фантазію від навколишнього середовища в живий образ.

Діти дошкільного віку приймають активну участь у різних театралізованих виставах, вбираються в яскраві костюми, грають в різноманітні ролі, говорять від імені героя, розігрують життєві ситуації або побутові сюжети, аналізують поведінку героїв, надають багато варіантів вирішення проблем, в які

потрапляють їх герої. Всі ці дії допомагають надмірно рухливій та емоційній дитині стати збраною, сором'язливі діти стають набагато впевненими в собі.

ВИСНОВКИ

В першому завданні проаналізовані теоретичні засади морального виховання, його принципи та завдання. Головними завданнями морального виховання: виховування та розвиток моральних почуттів в дітей передшкільного віку, вироблення навичок моральної поведінки, формування моральної свідомості. Дитина оволодіває моральною культурою, яка проявляється в її ставленні до людей та навколишнього світу, все це є моральним вихованням. У процесі засвоєння дітьми моральних принципів вихователь має допомогти їй розвинути самостійність, культуру спілкування, готовності діяти відповідно до норм моралі.

Друге завдання полягало в тому, щоб проаналізувати саме театралізовану діяльність як засіб морального виховання. Це питання було розкрито за допомогою різної педагогічної літератури та представлений аналіз Державного стандарту дошкільної освіти. Ефективний засіб педагогічного впливу на розвиток особистості дитина, специфічний вид дитячої творчої діяльності, мова йде про театралізовану діяльність.

За допомогою театралізованої діяльності дитина розвиває власну виконавську та глядацьку культуру під час занурення в мистецьку атмосферу, створює та проживає образи персонажів. Мистецько-творча компетентність вводить дитину у світ краси та формує емоційно-ціннісне ставлення до явищ соціального, природного, предметного довкілля. При реалізації цього завдання у дитини розвивається емоційність та спостережливість. Багато відомих педагогів та вчених розглядали питання театралізованої діяльності як засобу морального виховання (Л. Виготський, С.Русова, А.Макаренко, Н. Гавриш тощо).

Розглянула сучасний стан театралізованої діяльності в Україні. Для цього був проведений аналіз таких освітніх програм, як: «Українське дошкілля» та «Впевнений старт». Проаналізовані, які завдання ставляться перед дітьми під час

театралізованої діяльності, та які компетентності маю сформуватися в дітях різного віку. Порівняла чим ці програми схожі , а чим вони відрізняються. Також проаналізуваний міжнародний педагогічний досвід щодо театралізованої діяльності.

Ну у четвертому завданні, була презентована збірку творів для театралізованої діяльності на моральну тематику. Підібрані художні твори для кожного вікового періоду. Зміст художнього твору з кожним віковим періодом все ускладнювався.

В таблиці зазначена назва художнього твору, його автора, а також повчальний зміст кожного обраного мною твору.

Діти можуть брати на себе роль будь-якого героя, передати його характеристику через жести, міміку, інтонацію. Також цю збірку можна надати як рекомендація батькам. Батьки можуть з дітьми самостійно ознайомитися з художнім твором, або якщо є можливість відвідати обрану виставу в театрі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агіляр Туклер В. В. Ініціативність дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема сучасності. Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: матеріали VI щорічної Всеукр. наук.- практ. конф., 21 квіт., 2016 р. С. 77-84.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): затв. Наказом МОН України від 12.01.2021, № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
3. Бех І. Д. Виховання особистості. Кн. 2: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ: Либідь, 2003. 342 с
4. Біла І. М. Розвиток пізнавальної діяльності дошкільників. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В. С., 2009. 120 с.
5. Богуш А. М., Гавриш Н. В., Котик Т. М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах: підручник для студ. ВНЗ факультетів дошк. освіти. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 304 с.
6. Богуш А. М., Грама Н. Г., Лучан Н. І. Розвиток особистості дитини дошкільного віку у різних видах діяльності. Одеса: Вид. Букаєв В. В., 2013. 236 с.
7. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / За ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинської, З. В. Огороднійчук та ін. Київ: Просвіта. 2012. 416 с.
8. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ: метод. посіб. Г. Беленька, Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Маршицька, С. Нечай, Г. Орлова, О. Острианська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр; заг. ред. Н. Гавриш. Харків: Мадрид, 2015. 220 с.

9. Вишневський О. І. Концепція демократизації українського виховання/ О. І. Вишневський // Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції. К.: Школяр. 2010. С. 78–122
10. Гаврилова Н. С. Особливості формування мовленнєвих характеристик для дітей дошкільного та з вадами мовлення. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. 2012. Вип. 21 (1). С. 53-62
11. Гонтаровська Н. Б. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини: монографія. Київ: вид-во РВА «Дніпро-VAL», 2010. 622 с.
12. Гончаренко А. М. Педагогічні умови становлення гуманних взаємин старших дошкільників: автореф. дис. канд. пед. наук: Київ, 2003.
13. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
14. Глушкова Л. І. Моральне виховання дошкільників засобами художньої літератури / Л. І. Глушкова // Таврійський вісник освіти. – 2016. – №4(56). – с.40-45
15. Гуріна З. В. Психолого-педагогічні умови становлення самостійності у дітей раннього віку: автореф. дис. канд. психол. наук: Київ, 2007.
16. Григорович Л. А. Педагогіка і психологія. К. 2001. С. 104–106.
17. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник :серія «Альма-матер». К.: Академвидав. 2013.С. 210–237
18. Демидова А. С. Формуємо пізнавальну самостійність у старших дошкільників. Дошкільне виховання, 2006. № 10. 10 с.
19. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та [Богуш А. М., Варяниця Л. О., Гавриш Н. В. та ін.]; наук. ред. А. М. Богуш; за заг. ред. Н. В. Гавриш. Луганськ: Альмамаатер, 2006. 368 с.

20. Дитина у сучасному соціопросторі: навч. посіб. / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, К. В. Карасьова [та ін.]; за ред. Т. О. Піроженко. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 272 с.
21. Довгополова М. О. Моральне виховання у творчій спадщині В. О. Сухомлинського / М. О. Довгополова // Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (26–27 вересня 2018 року, м. Кропивницький / за ред. І. Г. Баранюк, М. Н. Озерної, О. М. Ткаченко. – Кропивницький: ФОП Піскова. – 2018. – С. 77-80
22. Дубасенюк О. Професійна педагогічна освіта: акмесинергетичний підхід: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2011. 389 с.
23. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Авт.-укл. Н. П. Наволокова. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 176 с.
24. Іванова В. В., Запорожану М. І. Формування ініціативності як важливої якості особистості дитини. Наука в інформаційному просторі: матеріали XI Міжн. наук.-практ. конф., 2015 р.: у 2 т. Т. 2: Актуальні питання сьогодення. Дніпропетровськ: Біла К. О., 2015. 106 с. С. 54-58.
25. Карнаухова А. Наукові дослідження питань морального виховання дітей дошкільного віку в історико-педагогічному аспекті / А. В. Карнаухова // Вісник Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічна теорія і практика: зб. наук. пр.К.: КиМУ. 2012. Вип. 3. С. 81–90
26. Кононко О. Л. Картина світу сучасного дошкільника. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2014. № 1. С. 10-18.
27. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07. Київ, 2001. 37 с.
28. Короленко В. До проблеми морального виховання дітей дошкільного віку . Науковий вісник МНУМ ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2015. №2 (49).С. 101–103

29. Крутий К. Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу. Запоріжжя, 2009. 317 с.
30. Лохвицька Л. В. Програма з морального виховання дітей Дошкільного віку “Скарбниця моралі” / Л. В. Лохвицька – Тернопіль: Мандрівець. – 2014. – 128 с.
31. Лісовець О. В. Виховання самостійності як фактор успішного навчання дітей 6-7 річного віку. Особливості формування соціально активної та професійно зорієнтованої особистості: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / За заг. ред. Булавенко С. Д. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2018. 360 с. С. 185-186.
32. Лісовець О. В. Генезис проблеми самостійності дітей дошкільного віку. Інноваційні наукові дослідження: теорія, методологія, практика: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. м. Київ, 24-25 лютого 2017 р. / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України. Київ: ГО «Інститут інноваційної освіти», 2017. 168 с. С. 19-22.
33. Лісовець О. В. Зміни у розвитку самостійності особистості упродовж дошкільного дитинства. *Scientia*. 2017. № 11. С. 119-125.
34. Лісовець О. В. Самостійність як інтегральна характеристика активності особистості дошкільника. *Personality Development In the Age of globalization: Collection of scientific papers*. Morrisville, Lulu Press., 2016. 168 p. P. 100-103.
35. Лісовець О. В. Організаційно-педагогічні умови виховання самостійності дітей у закладі дошкільної освіти. *Scientia*. 2020. № 14. С. 41-49.
36. Лісовець О. В. Умови створення розвивального середовища для виховання самостійності у дітей різної статі. Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції: зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф., 10- 11 вер. 2020 р.; за заг. ред. В. П. Кравця, О. М. Кікінежді. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 288 с. С. 239-241.

37. Новик І. М., Онянова Т. В. Особливості формування предметно-ігрового середовища ДНЗ. Молодий вчений. 2017. № 6. С. 264-267.
38. Олексюк Н. С. Особливості соціального формування дитини у різні вікові періоди її розвитку. Людинознавчі студії. Вип. 29. Педагогіка. С. 125- 134.
39. Олійник О. О. Психологічні умови формування самооцінки у старших дошкільників: дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Харків, 2010.
40. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ: Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
41. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. для самостійної роботи студента. Київ: Академвидав, 2011. 376 с.
42. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 296 с.
43. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку театрального методу: наук.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 140 с.
44. Писарчук О. Т. Особливості формування предметно-розвивального середовища дошкільного навчального закладу. Наукові записки. Серія: педагогіка. 2014. № 4.
45. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 264 с.
46. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
47. Рейпольська О. Д. Особливості виховання ціннісного самоствалення у старших дошкільників та їх уявлень про самих себе. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2014. № 3. С. 75-79

48. Різак А. О. Формування основ морально-етичного виховання дітей дошкільного віку: Методичний посібник / Дошкільний навчальний заклад № 1. – Свалява: 2014. – 130 с.

49. Розлуцька Г., Сокол М., Гавриленко Т. Принцип полікультурності у організації толерантного освітнього простору українського дошкільця. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2020. № 1 (19). С. 101-106.

50. Савченко М. Морально-ціннісний компонент самостійності як базової якості особистості дитини дошкільного віку. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Т. 4. Психологія розвитку дошкільника. Вип. 10. 2014. С. 197-208.

51. Салабай О. Педагогічні умови розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. Вісник Інституту розвитку дитини (додаток): методичні та практичні матеріали. 2013. Вип. 4. С. 1-9.

52. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ: монографія: Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг. ред. О. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.

53. Соціально-моральне виховання дошкільника: навч.-метод. посіб. для студ. пед. спец. / Укл.: О. Л. Кононко, Н. П. Пихтіна, С. І. Матвієнко, А. М. Аніщук, Л. В. Бобро, О. В. Лісовець; за заг. ред. О. Л. Кононко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 415 с

54. Теренік Н. С. Формування основ самостійності у дітей дошкільного віку. Формування ціннісно-змістовної сфери дітей дошкільного та : матеріали обл. наук.-практ. конф. 28 бер. 2018 р. Дніпро. 531 с. С. 421-426.

55. Формування інноваційного простору дошкільної освіти: наук.-метод. посіб. / упоряд. Н. В. Любченко, О. А. Прокопенко; А. С. Виноградова за

ред. Є. Р. Чернишової / Ун-т менедж. освіти НАПН України. Київ, 2012. Ч. 1. 112 с.

56. Формуємо у старших дошкільників цілісне світобачення засобами театрального мистецтва: навч.- метод. посіб. / Кононко О. Л. та ін.; НАПН України, Ін-т проблем виховання. Київ; Кіровоград: Імекс, 2013. 259 с.

57. Чейпеш Н. Моральне виховання дітей дошкільного віку. Методичні рекомендації для вчителів дошкільних навчальних закладів. Виноградівський навчальний заклад комбінованого типу № 1. Ужгород. 2016. 97 с.

58. Шевцова Л. В. Розвиток емоційно-моральної сфери дітей дошкільного віку. Соціум. Наука. Культура. URL: <http://intkonf.org/shevtsova-lv-rozvitok-emotsiyno-moralnoyi-sferi-diteystarshogo-doshkilnogo-viku/>

59. Шоробура І. М., Савченко М. С. Гендерне виховання дітей дошкільного віку: вимоги сучасності. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. № 5 (264), Ч. I., 2013.

60. Щербакова Н. М. Шляхи формування пізнавальної самостійності дітей . Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Психолого-педагогічні науки. 2013. № 1. С. 156-159.

61. Якименко Н. Моральне виховання дітей дошкільного віку / Н. Якименко // Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів. Ржищів. 2013. 68 с.

62. Korb D. (2019). Raising an Organized Child: 5 Steps to Boost Independence, Ease Frustration, and Promote Confidence. American Academy of Pediatrics. 236.

63. Lisovets O., Niedziela K. (2020). Etyczne aspekty pracy z dzieckiem i rodziną. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. № 2. 133-140